

**Vrijheidsverhalen
Buurtproject
Herdenken en Herinneren
Stadionbuurt 2025**

Stadsdorp
Olympia

combiwel
buurtwerk

cordaan

× Gemeente
× Amsterdam
× Zuid

combiwel
junior

JONG
EREN
WERK
COMBIWEL

Vrijheidsverhalen Buurtproject Herdenken en Herinneren Stadionbuurt 2025

Inleiding 2025

De eerste Vrijheidsmaaltijd vond plaats in mei 2015.

Het initiatief ontstond samen met buurtbewoners met heel verschillende achtergronden.

Er werd samen gepraat en gelachen en er werden verhalen verteld over vluchten, oorlog, herdenken...

Bij die maaltijd is het idee geboren een boekje te maken.

Een boekje met al die verhalen!

In 2016 is de meidengroep van Combiwel met buurtbewoners in gesprek gegaan.

De verhalen zijn gebundeld en de eerste uitgave zag het licht van wat sindsdien Vrijheidsverhalen, herdenken en herinneren in de Olympiabuurt/ Stadionbuurt heet.

Dit is het tiende boekje, de jubileumeditie.

Heel speciaal, met een middenkatern met van alle negen boekjes een samenvatting van de inhoud en de verhalen over bijzondere thema's.

In al die jaren zijn er veel verschillende onderwerpen aan de orde geweest: oorlog, vrede, vluchten, verzet, onveiligheid, herdenken en herinneren.

De Tweede Wereldoorlog in Nederland, in voormalig Nederlands-Indië/Indonesië en Suriname.

De oorlog in Oekraïne, Gaza en Israël, Syrië, etc.

Verder de positie en discriminatie van vrouwen, homoseksuelen, asielzoekers en vluchtelingen.

Ook dit tiende nummer is divers

Vragen kunnen en durven stellen aan onbekenden is niet vanzelfsprekend. Zeker niet over zulke moeilijke onderwerpen. Maar je kan het leren. In dit boekje kun je lezen hoe de kinderen dat geleerd hebben. En hoe ze de gesprekken hebben voorbereid. Ze zijn gaan praten met een aantal ooggetuigen over hun ervaringen in de oorlog. Zoals met meneer Rous (1940), die zich nog veel herinnert van het oorlogsgeweld, de vliegtuigen die uit de lucht werden geschoten en piloten die Durgerdammers hielpen onderduiken.

En met Ingrid die vijf jaar was toen de oorlog begon en zich vooral herinnert dat haar moeder altijd soep klaar had staan voor hongerige mensen uit de stad, waar niets meer te eten was.

Esther vertelt hoe haar burens haar uit de crèche bij de Hollandsche Schouwburg wisten te redden en hoe het leven in het gevangenkamp Theresiënstadt was, hoe ze die tijd heeft overleefd. Behalve gesprekken met ooggetuigen is er ook een gesprek met Paul Hofman.

Hij zet zich al lang in voor de vrijheid van homoseksuelen in de buurt.

Dit jaar zijn we op excursie naar het Wereldmuseum gegaan. Hier hebben we kennism gemaakt met het motto:

'Zorg goed voor de aarde' en hebben we de gevolgen ervaren die er zijn als we dat niet doen. Ook zagen we vechtsporten van over de hele wereld en hoe deze jou kunnen helpen.

En leerden we over het Suikerfeest.

Op de terugweg stonden we stil bij het Nationaal Monument Slavernijverleden.

Dus bij het koloniaal verleden van Nederland en wat de slaven hebben moeten doorstaan. Vrijheid laat zich van heel veel verschillende kanten zien.

We lezen over de zoon van een slaaf, Anton de Kom, een Surinaamse verzetsstrijder die ook tegen de Duitsers in verzet kwam en hoe het met hem afliep.

Een lange wandeling brengt de kinderen van De Leertuin naar het Stadionplein waar ze met koperpoets en tandenborstels helpen om de struikelstenen weer blinkend en leesbaar te maken. Van hun hand zijn ook de tekeningen over oorlog en vrede.

Tijdens de Ramadan wordt in de Argo een gezamenlijke iftarmaaltijd genuttigd met de jongeren, hun ouders en betrokken buurtgenoten.

Het jongerenwerk van Combiwel probeert op deze manier moslims en niet-moslims dicht bij elkaar te brengen. Musa, een sleutelfiguur in de buurt en moslim, leidt de iftar in gesprek met de aanwezigen. Lees maar hoe hij dat doet!

Vrijheidsmaaltijd

De vrijheidsmaaltijden hebben elk jaar plaats gevonden. In, door en met de buurt en alle betrokkenen. De eerste jaren onder andere in de Willem de Zwijgerkerk, maar toen covid de kop opstak in de buitenlucht: zowel op het Stadionplein bij Welkom, als in het Olympisch Stadion. We deden wat wèl kon. Bij de maaltijd werd het boekje van dat jaar uitgedeeld. Bij de jaarlijkse herdenking op 4 mei bij het oorlogsmonument aan de Amstelveenseweg bij het Vondelpark wordt altijd een verhaal voorgelezen uit het boekje dat dat jaar is verschenen. Er zijn mooie tradities ontstaan.

Wie droegen eraan bij?

Er heeft in de loop van de jaren een groot aantal organisaties bijgedragen aan de totstandkoming van de boekjes. We willen hierbij in elk geval noemen: Combiwel, Cordaan, de Eloutschool, de Olympiaschool, In mijn Buurt (Leren door ontmoeting), Dialoog in Actie, Willem de Zwijgerkerk, Olympisch Stadion, de Schrijfgroep Zuid, Stadsdorp Olympia, Mediacollege Amsterdam. Aan deze organisaties zijn vele mensen verbonden die het werk uitvoerden. Zonder deze organisaties zouden we dit niet hebben kunnen realiseren.

Maar niet in de laatste plaats danken wij de kinderen die in gesprek gingen met de buurtbewoners, de gastlessen ontvingen en de buurtwandelingen meeliepen.

Tot slot willen wij u erop wijzen dat de volledige boekjes allemaal zijn terug te vinden op de website van Stadsdorp Olympia: <https://www.stadsdorp-olympia.nl> Scan de QR code om naar de Vrijheidsverhalen-pagina te gaan.

Illegaliteit, wat is dat?

Adam, Amir, Raghad, Zina, Ayoub, Elias en Amar
in gesprek met Ingrid van Delft (90),
in de Argo op 21 februari 2025.
Begeleiding: Marleen, Stans en Leila

**Het is een prachtige dag.
Sinds lange tijd schijnt de
zon weer eens uitbundig.
Wij zitten binnen met
limonade, thee en koffie.
We moeten een beetje hard
praten, want anders kunnen
we elkaar niet goed verstaan.
Ingrid is een buurtbewoon-
ster die de Tweede Wereld-
oorlog heeft meegemaakt.
Stans heeft Ingrid opgehaald,
maar ze rijdt nog steeds zelf.**

**De jongeren hebben zich
goed voorbereid op dit
gesprek.
Ze hebben veel vragen.**

**Hoe was het voor u in de
oorlog?
Hoe heeft u het overleefd?**
Ik was 5 jaar toen de oorlog begon.
Ik heb dus de hele oorlog
meegemaakt.
Ik woonde met mijn ouders in
Westerveld, vlakbij de kust.

Maar de Duitsers stuurden alle
mensen die daar woonden weg.
Ik moest met mijn ouders
verhuizen naar Wormerveer.
Mijn vader had daar een
koekfabriek.
Het was een prachtig groot huis
aan de Zaan.
Eigenlijk was het daar best fijn,
want ik hield veel van zwemmen en
van bootjes.
Dat kon daar allemaal.

Na een tijdje raakten we aan alles
gewend, ook aan schietpartijen en
overvliegende vliegtuigen.
Ik ging ook gewoon naar school.
Nou ja, gewoon...
We gingen naar een fabriek, want
de school was ingepikt.
Maar we hadden wel elke dag les.
We konden buitenspelen. Ik was
jong, ik maakte me daarom geen
zorgen. Het leven werd 'gewoon'.

Had u erge honger?

Nee, wij hadden zelf geen
honger vanwege de fabrieken aan
de Zaan.
Al die directeuren hielpen elkaar.
En ook hun personeel.
En mijn vader had dus die
koekfabriek.
Daardoor hadden we genoeg te
eten.

In de hongerwinter heb ik wel heel
veel hongerige mensen
meegemaakt. Mijn moeder had
altijd een pan soep klaar staan op
het petroleumstelletje.
Ik herinner me dat de trap in ons
huis altijd vol zat met mensen met
een kop soep in de hand.
Ze waren allemaal op weg om
voedsel te zoeken voor hun familie
in de stad, want daar was helemaal
niets meer.
Ze gingen lopend of fietsend naar
West-Friesland en de
Wieringermeer.
Daar waren veel boeren, dus daar
was eten.
Ik had het zelf thuis heel goed.

Is er iemand uit uw familie opgepakt of weggevoerd?

Mijn vader is opgepakt en in de
gevangenis gezet. Hij had in zijn
fabriek gebakken voor de
illegaliteit.
Dat mocht natuurlijk niet.

**“Na een tijdje raakten
we aan alles gewend,
ook aan schietpartijen
en overvliegende
vliegtuigen.”**

Illegaliteit, wat is dat?

Dat waren mensen die zich op een of andere manier verzetten tegen de Duitsers.

Natuurlijk stiekem.

Mijn vader zorgde dat deze mensen toch te eten hadden.

Na een paar maanden kwam hij gelukkig weer thuis; heel mager en doodziek.

Verder zijn er geen familieleden opgepakt of weggevoerd. Gelukkig!

Wij hoefden ons ook niet te verstoppen.

Maar ik had een neef die in de illegaliteit werkte.

Hij vervalste persoonsbewijzen voor mensen die wilden vluchten. Soms kwam hij bij ons thuis logeren en verstopte zich boven de suitedeuren in de woonkamer. Hij is nooit opgepakt. Mijn ouders waren best al oud, toen ik geboren werd.

Mijn vader hoefde daarom niet in Duitsland te werken. Hij bleef in zijn fabriek.

Hoe was de bevrijding voor u?

Eén groot feest, zo herinner ik me het. Met muziek en oranje linten en vlaggen.

Wat een beetje jammer was, dat we moesten terugverhuizen naar Westerveld.

Weg uit dat mooie grote huis aan de Zaan.

Maar al gauw ging ik naar school in Amsterdam, ja het Amsterdams Lyceum.

Dan logeerde ik vaak bij mijn oom in Amstelveen.

Daar kon ik altijd terecht.

Meestal reisde ik met de trein, soms met de fiets, dat was best ver.

“(Illegaliteit was) mensen die zich op een of andere manier verzetten tegen de Duitsers.”

Had u een fijne jeugd? En hoe is het nu met u? En met de fabriek?

Aan mijn jeugd heb ik geen echt leuke herinneringen.

Ik was enig kind van oude ouders. Ze waren heel erg streng.

Als ik niet meteen deed wat zij zeiden, moest ik in de hoek staan, met mijn handen op de rug en mijn neus in de hoek.

Wel een kwartier lang.

Ik had een hondje, Plato.

Haar naam had ze te danken aan mijn oom Piet van Delft, leraar oude talen aan het Amsterdams Lyceum.

“Ik heb kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Ik ben fit en kan nog autorijden. Ik ben een blij mens.”

Later heb ik altijd in de verpleging gewerkt. Ik was getrouwd met een tandarts en woonde na zijn dood samen met een vrouw, een tekenlerares. Ook zij leeft niet meer en ik woon nu al jaren alleen. Ik heb kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Ik ben fit en kan nog autorijden. Ik ben een blij mens.

En de fabriek, die ooit door mijn grootvader was opgericht, bestaat nog steeds. Hij staat nu in Harderwijk en is de grootste koekjes- en pepernotenfabriek ter wereld.

Als alle vragen ‘op’ zijn, danken we Ingrid van harte voor haar komst, haar tijd en het mooie gesprek.

Aly Cnossen

‘Of je nou rood, wit of zwart bent, we zijn allemaal mensen.’

Esther Barendse praat met: Raghad, Zina, Amir, Adam, Ayoub, Elias en Amar in de Argo. Zodra Esther arriveert, loopt ze door naar buiten naar de speeltuin. Ze vertelt enthousiast dat ze hier vlak na de oorlog als kind gespeeld heeft en films keek. Esther was heel jong tijdens de oorlog.

Ze is geboren vlakbij Artis op 6 juli 1942.

Van de nazi's mochten Joden alleen door Joodse artsen behandeld worden in een Joods ziekenhuis.

Na tien dagen kwam Esther thuis.

De nazi's deden lelijke dingen met Joden.

Daarom zei een buurman tegen haar ouders: Als u ooit iets met de baby wilt, breng haar dan bij ons; ze is dan ons kleinkind.'

In het voorjaar van 1943 moest haar familie verplicht naar Amsterdam-Oost verhuizen.

Daar waren veel lege huizen, omdat de Joden waren weggevoerd.

Van onderduik naar onderduik

Een half jaar later hoorde haar vader dat er een razzia zou komen. Haar moeder belde hun vroegere buurman met het verzoek een pakje te komen halen. Zijn dochters Ida en Tiny kwamen naar het Amstelstation en haalden het pakje (Esther) in haar eigen kinderwagen op. Een NSB'er herkende de kinderwagen, verraadde hen en bracht haar naar de Gestapo.

Dat leverde hem 7,50 gulden op. Vervolgens kwam Esther in de crèche tegenover de Hollandsche Schouwburg terecht. Ida en Tiny wilden haar uit de crèche halen en namen contact op met een crècheleidster. Die liep met haar in een wandelwagen naar Artis waar de zusjes de wandelwagen verwisselden met de wandelwagen die ze zelf meegenomen hadden. Met de trein gingen ze met Esther naar het noorden, waar ze haar eerst bij familie in Groningen en later in Leeuwarden lieten onderduiken.

De vader van de twee meisjes, die Assman heette, werd opgepakt en naar het Huis van Bewaring aan de Amstelveenseweg gebracht. 'Hij wist zich eruit te lullen door te zeggen dat hij Duits was. Zijn achternaam was Duits.'

Als kind in de kampen

Intussen waren Esthers ouders opgepakt en naar kamp Westerbork gebracht. Zij dachten geen gevaar te lopen, omdat het op een werkkamp leek.

Hun dochter wilden ze graag bij zich hebben en dat gebeurde.

Een jaar lang zat het gezin in Westerbork.

Op 4 september 1944 werd de familie op transport gesteld naar het kamp Theresiënstadt. Esther was twee jaar.

Toen ze 2,5 jaar was, kon ze nog niet praten en had ze nauwelijks haar. In het kamp was heel weinig te eten. Haar moeder werkte in het kinderruimte in het kamp. Zij was zo slim geweest om een briefje van een arts te regelen, waarop stond dat ze geen zwaar werk mocht doen; dit vanwege een operatie vlak na de bevalling van Esther.

Op 9 mei 1945 werden ze door de Russen bevrijd. Via Eindhoven kwamen ze in Amsterdam terug. Hun vroegere buurman, de vader van de zusjes, bood haar vader, moeder, oma en Esther onderdak aan, zoals hij beloofd had. Later huurden ze een lege verdieping die oorspronkelijk van een NSB'er was geweest. Ook voor de meubels moesten ze geld betalen. Ze heeft er nog steeds een vaas van.

Zou ze een betere jeugd gehad willen hebben?

Na de oorlog was Esther drie jaar. Ze herinnert zich dat ze heel vaak buiten speelde in deze buurt. Van de bevrijding van het kamp herinnert ze het schieten van de Russen. In de barak sliep ze aan het voeteneind van een bed. Een jongen leerde haar bovenop een vierhoogbed te klimmen. Hij is later een goede vriend geworden.

Wat waren de beroepen van haar ouders?

Esther vertelt dat haar moeder boekhouder was bij een Joods kranten- en tijdschriftenbedrijf. De nazi's sloten dit bedrijf en toen had ze geen werk meer. Haar vader was advocaat. Ze trouwden op 11 april 1940, toen ze allebei 26 jaar waren.

Van haar directe familie is alleen de oma van haar vaders kant vermoord, die in 1943 op transport is gesteld naar Sobibor. De opa's waren al dood. Het is heel bijzonder dat haar andere oma, haar moeder, haar vader en zichzelf de oorlog hebben overleefd. Na de oorlog waren er veel Joodse mensen die in angst leefden: kinderen mochten niet buitenspelen en je vertelde niet dat je Joods was. Maar haar familie was heel open en kwam overal. Zij ging naar Rosj Pina, de eerste Joodse lagere school (nu basisschool) die in 1947 weer openging. 'Of je nou rood, wit of zwart bent, we zijn allemaal mensen', zegt Esther.

'Je moet lief zijn voor elkaar en respectvol naar elkaar zijn.' Kinderen van zes jaar moesten van de nazi's een Jodenster dragen en waren toen plotseling iemand anders, anderen. Een paar jaar geleden mocht Esther samen met een kleinkind een boom planten op de plek van de crèche waar ze vandaan gesmokkeld werd. De bomen staan symbool voor het leven dat is voortgezet.

Annel van Houts

Een heel goed werkend netwerk in Durgerdam

Xander en Nuria van de club Fashion4U van Combiwel praten met mijnheer Rous (zijn vrouw vult aan) in hun gezellige woonark aan het IJsbaanpad. Hij is in 1940 geboren en heeft de oorlog dus als kind meegemaakt. Hij woonde toen in Durgerdam, een dorp in de weilanden aan het IJsselmeer.

Hoe heeft de oorlog zijn leven beïnvloed?

Zijn vader werd naar Duitsland getransporteerd om daar in een fabriek te gaan werken. Hij is uit de trein gesprongen, ondergedoken en voor een Duitse aannemer gaan werken. Zijn vader heeft het overleefd. De heer Rous heeft het idee dat zijn vader in die periode af en toe terugkwam naar huis. Hij herinnert zich vaag dat hij van hem een matrozenpetje en bolletje kreeg.

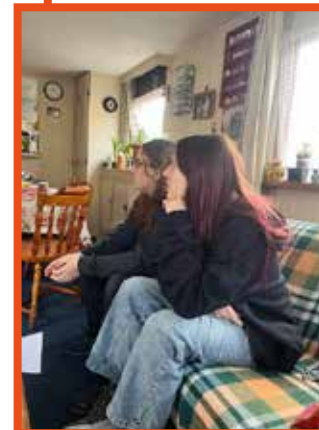
Hoe was het voor hem toen zijn vader in Duitsland zat?

Hij wist dat zijn vader terug zou komen. Lopend kwam hij op een dag Durgerdam binnen. Een vrouw zag hem en riep: 'Nelis komt eraan'. Voor hem was zijn vader een vreemde. Het duurde een tijd voor hij echt contact met hem had.

Hoe was zijn leven tijdens de oorlog?

Van zijn moeder mocht hij niet met Duitse soldaten praten. Ze zouden hem dood maken. Neergeschoten Engelse piloten die in het IJsselmeer terecht kwamen, werden vaak verborgen door de Durgerdammers. Duitsers probeerden met chocola kinderen te paaien om informatie over onderduikers te geven. De moeder van mijnheer Rous dreigde met het monster de Okkerman als hij de ondergedoken piloten zou verraden. In de buurt waren zeker twee boerderijen waar Duitsers werkten. Als er een razzia kwam, waarschuwden zij de dorpingen. Mijnheer Rous benadrukt dat er een heel goed netwerk vanuit het witte kerkje was. Hij herinnert zich bombardementen bij het IJsselmeer, schieten en zoeklichten in het weiland achter zijn huis. De kinderen werden dan door zijn moeder in het keukenkastje gestopt. De angst is hem altijd bijgebleven. Iedereen lette op de kinderen en haalde ze binnen tijdens de bombardementen.

Altijd honger en koud

Honger had hij altijd. Zijn moeder was een vindingrijke koker: ze maakte aardappelschillen- en brandnetelsoep. Hij at gras en één keer per ongeluk een witte hondendrol. Bij de boerderijen kregen kinderen soms wat te eten, bijvoorbeeld één pannenkoek met tien kinderen. Op een keer werd hij binnengehaald door een vrouw en kreeg eten. Hij werd daar misselijk van. Van een buurman die op de fiets Noord-Holland doorging op zoek naar eten kregen ze ook wel eens wat.

Er was nauwelijks verwarming. Om het warm te krijgen werden muziekinstrumenten opgestookt. Zijn moeder verwarmde een steen en die diende dan als kruik. Licht was er 's avonds nauwelijks. Alle ramen waren verduisterd. Mensen maakten een molentje van hout dat door de wind ging draaien; dat werd verbonden met een draadje aan een fietslamp en dat gaf licht.

De geur van wittebrood

Het eerste wittebrood dat bij de bevrijding werd uitgedeeld, ruikt hij nu nog.

Dat geldt ook voor het brandende hout waarop de Enhabo-bus werd gestookt. Als kinderen mochten ze gratis met die bus meerijden. Zijn moeder had de hele oorlog een doos chocola bewaard en die opende ze als verrassing. Ze maakte er chocoladepasta van voor op brood.

Voor z'n verjaardag kreeg hij drie gepoetste grote kogels die een dag later weg waren. Zijn moeder had die met een buurman geruild voor vijf kleinere kogels. Jaren later heeft hij zijn kogels in een kogelkamer van de zoon van die familie zien liggen, maar het daarbij gelaten.

Hij herinnert zich gelukkige en ongelukkige momenten: de Bevrijdingsdag in een café, de stille stilte om 20 uur op 4 mei (er waren nog nauwelijks auto's). Heel veel mensen waren emotioneel, vrienden van wie de vader was gesneuveld, klasgenoten van wie familieleden was teruggekomen. Een belangrijke verandering was de verhuizing vlak na de oorlog van Durgerdam naar Amsterdam.

Annel van Houts

***“Neergeschoten
Engelse piloten
die in het
IJsselmeer
terecht kwamen,
werden vaak
verborgen door de
Durgerdammers.*”**

Verdiepingsles : Hoe de kinderen zich voorbereiden op een interview bij Combiwel

**Leila en Miray zijn stagiaires bij Combiwel.
Zij worden begeleid door Marleen Oostenbrink.
De deelnemende kinderen druppelen binnen:
Chimemela, Eldana, Chioma, Adam, Elias, Zina,
Raghad.**

Wie heeft weleens eerder een interview gedaan?

Adam heeft dat eerder gedaan.
Wat weten de kinderen over de Tweede Wereldoorlog?
Ze vertellen:
“ - Anne Frank moest zich met haar familie verstoppen in het Achterhuis.
- Adolf Hitler wou eigenlijk schilder zijn, maar hij werd afgewezen.”

Dan gaan de kinderen de quiz Kahoot over de Tweede Wereldoorlog doen. Alle kinderen hebben een telefoon en lezen daarop de vragen. Het zijn er dertig en ze kunnen kiezen uit vier antwoorden.

De nadruk wordt gelegd op het verschil tussen open en gesloten vragen (dus geen ja of nee antwoorden).
Een van de vragen is: Werden alleen Joden naar concentratiekampen gestuurd? Bij deze vraag ontstaat een gesprek over Joden, zigeuners, homoseksuelen, vrijmetselaars – mensen, die niet sterk, gezond en mooi zouden zijn...

Dan gaan de kinderen vragen voor het interview bedenken. Ze hebben een beetje informatie gekregen over Paul Hofman, die later op de middag naar de Argo zal komen om de vragen van de kinderen te beantwoorden.
Vragen die zij willen stellen:
Wilt u iets over uzelf vertellen?
Wat doet u? Heeft u de Tweede Wereldoorlog zelf meegemaakt?

Onderscheiding van de stad

Dan volgt er een uitwisseling van de vragen en samen met de kinderen brengen Leila en Miray een ordening aan.
Tijdens het gesprek worden vragen weggelaten en toegevoegd. We vertellen de kinderen dat Paul Hofman een onderscheiding heeft gekregen van de stad Amsterdam voor het werk dat hij heeft gedaan voor de LHBTIQ+-gemeenschap in onze stad.
Die onderscheiding heeft hij ontvangen van Rocco Piers, bestuurder bij stadsdeel Zuid. We zullen hem ook vragen wat hij daarvan vindt.

Als de voorbereiding klaar is, gaan de kinderen spelletjes doen, ze krijgen thee, fruit en iets lekkers. Na een tijdje komt Paul Hofman aan in de Argo.

De kennismaking verloopt gezellig en ieder installeert zich voor het interview.
‘Ga zo zitten dat je Paul goed aankunt kijken, als je met hem praat.’ Het interview begint als iedereen op z'n gemak is en het is verrassend om te zien hoe gemotiveerd de kinderen zijn om deel te nemen aan het gesprek. Ze hebben er zin in met Paul over deze moeilijke onderwerpen te praten.

Riet van Wees

Gesprek met schrijver Paul Hofman

Paul Hofman krijgt een lijstje met de namen van de zeven kinderen die met hem in gesprek gaan: Chimemela, Eldana, Chioma, Adam, Elias, Zina, Raghad. Paul Hofman werkt als schrijver en is na de Tweede Wereldoorlog geboren. Zijn familie woonde in Friesland. Zijn vader werkte bij de politie in Leeuwarden. Omdat de Gestapo op zoek was naar hem, is hij ondergedoken op een boerderij.

Wat zijn je ervaringen met de Tweede Wereldoorlog?

Er zijn twee mensen in mijn familie omgekomen. Mijn grootvader nam deel aan een verzetsgroep. Veel mensen die moesten vluchten, zochten op het platteland een schuilplaats en mijn grootvader hielp hen daarbij. Mijn ouders spraken niet veel over de oorlog. Ze leven niet meer. Mijn vader is 91 jaar geworden en mijn moeder 83 jaar. Ze waren 60 jaar getrouwd. Ik heb nog een broer en een zus.

Wat vind je van mensen die het met Hitler eens waren?

Ik ben opgevoed met “niemand is slecht”, “je moet respect hebben voor elkaar” en “je gaat andere mensen niet uitschelden”. Mijn ouders wilden dat hun zoon gelukkig zou worden. Toen ik jong was, botste ik wel met hen. Op de middelbare school werd ik geplaagd, ik had vaak het gevoel dat ik er niet bij hoorde: Ik voelde me aangetrokken tot jongens en viel buiten de boot. Ik hoorde niet meer bij de groep. Al vroeg merkte ik dat ik alleen was en gepest werd. Zelf heb ik de Tweede Wereldoorlog niet meegemaakt. Toen moest je ook voorzichtig zijn. Hitler was tegen mensen, die anders waren. Homoseksuelen werden vervolgd.

Elias vraagt: waarom schrijf je nu over moorden?

Ik werk samen met de politie, welke moorden op homoseksuelen nooit zijn opgelost. Die verhalen moeten verteld worden, nu hun familie nog in leven is.

Vindt u het fijn om in Amsterdam te wonen?

Ik wil hier nooit meer weg. In Amsterdam kan je naar theater gaan, naar de film, naar lezingen en ik kom vaak in de Oranjekerk, een plek waar de LHBTIQ+ gemeenschap vaak bijeenkomt.

Wat doet u in uw carrière?

Ik ben journalist en ik schrijf boeken. Voor mijn laatste boek heb ik samengewerkt met de politie. Het gaat over de Roze Moorden. Er zijn veel mensen vermoord, omdat ze homoseksueel waren. Ik maak ook glossy's. Ik zal jullie er een paar laten zien. Het zijn verhalen van mensen met een foto erbij.

Op 4 en 5 mei 2025 is het tachtig jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog ten einde kwam.

Met Paul praten we over herdenkingen en monumenten, zoals die op de Dam, bij ons in de buurt en op de Amstelveenseweg en bij het Vondelpark.

Voor homoseksuelen die zijn omgebracht is vlakbij het Anne Frank Huis ook een monument.

Paul heeft deelgenomen aan deze herdenkingen.

Hij vertelt ook over Jacob Israël de Haan. Het is dit jaar 100 jaar geleden dat die werd vermoord.

De Haan was ook schrijver en woonde in de Pijp.

Een tekst van hem staat op het Homomonument: Naar liefde zo'n eindeloos verlangen. Veel mensen uit Amsterdam leggen op 4 mei bloemen bij dit monument.

Chimemela vraagt: Wat zou u doen als u tijdens de Tweede Wereldoorlog had geleefd?

Ik zou mensen helpen.

Toen ik op de middelbare school zat, werd ik gepest.

Veel mensen accepteren het niet. In die tijd dacht ik dat ik de enige was.

Bent u zo geboren?

Ja, ik ben zo.

Aldana vraagt: Wat vonden je ouders ervan?

Zij accepteerden het wel, maar vonden het ook moeilijk.

Mijn vader was een stoere politieman.

Zina vraagt: Wat zou je gedaan hebben als je ouders het niet goed gevonden hadden?

Dat vind ik een moeilijke vraag...

Ik kan met iedereen wel goed opschieten. Je probeert contact te maken.

Tot slot krijgt Paul de vraag of hij blij is met de Andreaspensing, een onderscheiding van de stad Amsterdam, die hij vorig jaar namens het College van B&W door Dagelijks Bestuurder Rocco Piers van stadsdeel Zuid kreeg.

'Ik wist er niks van.

Het gebeurde tijdens een door mij georganiseerde Regenboogbijeenkomst in de Oranjerkerk.

Ik was zeer verrast en vind het een eer dat ik deze onderscheiding heb ontvangen.

Zina nodigt Paul uit voor de Vrijheidsmaaltijd op 24 april.

Dan zijn ook de buurtverhalenboekjes weer gedrukt met dit interview erin.

Paul wordt hartelijk bedankt en hij bedankt de kinderen voor het gesprek.

Hij vindt het heel fijn dat hij door de kinderen is geïnterviewd.

Riet van Wees

Bezoek aan het Wereldmuseum op 20 februari 2025

Met Oumnia, Adam, Elias, Baraa, Samson, Ayoub, Amir – Jongeren Combiwel

Begeleiding: Marleen en Miray

We wandelen gezellig pratend naar het Olympiaplein en stappen op lijn 24 om bij de Pijp over te stappen op lijn 3. Daar gaan we, het is grijs weer, maar het is droog en de kou is uit de lucht. We hebben er zin in!

Het Wereldmuseum

We stoppen onze jassen en tassen in een kluisje.

De museummedewerker vertelt ons wat er te zien en te doen is in het museum.

En over een speciale plek, waar je alles over feesten kunt vinden. Welk feest vinden wij het belangrijkste?

Natuurlijk, het Suikerfeest.

Het vasten van de Ramadan begint over 10 dagen; bijna alle kinderen gaan mee vasten, wat een kanjers! Aan het eind van de Ramadan wacht dan het Suikerfeest.

Straks maar eens kijken wat er op die feestafdeling over te vinden is.

Raad van de Raaf

Maar eerst bezoeken we Raad van de Raaf. Dat is een club van kinderen die zich zorgen maakt over onze planeet.

Hun motto is:

'Zorg goed voor de aarde'.

En de clubleden doen iets voor het klimaat, want alles wat leeft moet voor elkaar zorgen.

Maar hoe ziet de wereld er dan nu uit?

We zien het verhaal van Malik op Groenland, hoe hij gaat ijsvissen met zijn vader en er met de hondenslee op uittrekt.

We zien filmpjes over mensen in Peru en hun wollige alpaca's en de smeltende gletsjers.

De steeds groter wordende woestijn in Marokko en de zouter wordende rivieren in Bangladesh, doordat de zeespiegel stijgt. En hoe de mensen proberen om te gaan met alle gevolgen van de klimaatverandering.

We nemen afscheid van Raad van de Raaf met het schrijven van een wens, een wens voor de aarde. We rollen de wensen op. Touwtje erom, klaar om op te hangen.

We bedenken drie acties om de wereld schoner en beter te maken:

1. We sparen het statiegeld van lege flessen op.
2. Daarvan kopen we zaden en zorgen daarmee voor heel veel bloemen. En die zijn weer goed voor de insecten.
3. We gaan elke 14 dagen een paar uur 'rommel prikken' op straat. *'Eeh...., is één keer per maand genoeg?'*, vraagt Marleen zich lachend af.

Martial Arts

Dan gaan we alle trappen op naar boven. Op zoek naar de Martial Arts: vechtsporten uit de hele wereld. Hier laat Marleen zien hoe je je handen heel kunt houden als je gaat boksen. Vechtsporten bereiden je voor op de klappen die het leven uitdeelt.

Ze helpen omgaan met geweld en ook met stress en onzekerheid. Maar 't is ook fijn om bij een club te horen, daar maak je vrienden. We doen bewegingen na op een scherm, boksen zo hard mogelijk, kijken zo lang mogelijk boos naar elkaar...

Nou, dat lukt maar een enkeling. We ronden af met het schrijven van een wens voor de wereld, een wens voor vrijheid; dat is helemaal niet makkelijk. Tekenen mag ook!

Feest

Dan naar de feestafdeling; daar is van alles te vinden over feestvieren over de hele wereld. Ook over de Ramadan. We zien er dadels, die worden gegeten om het vasten te doorbreken. Maar wel altijd een oneven aantal dadels, dus één, drie of vijf. Dat is omdat de profeet Mohammed dat ook deed. Na de fotoquiz over de Ramadan, die supersnel wordt opgelost, maken we als beloning een gezamenlijke foto. Zo vrolijk.

Best moe maar heel tevreden zoeken we onze jassen en tassen weer op. Eindelijk onze telefoon weer...

Keti Koti

Buiten regent het heel licht.
Dat geeft niks. We lopen door het Oosterpark.
Aan het eind staat een monument, het Nationaal Monument Slavernijverleden.
Elk jaar wordt daar herdacht dat de slavernij is afgeschaft.
Keti Koti.
Daar blijken we best al veel vanaf te weten. Van de VOC die rijk werd en de slaven die in boten werden gepropt en zomaar verkocht.
En dat het maar goed is dat dat niet meer mag.

Maar hoe zit het dan met voetballers?
Die worden toch ook verkocht?
Dat is echt wel anders.
De voetballers krijgen zelf heel veel geld.
En ze kiezen er zelf voor, ze doen het vrijwillig. Dat was met de slaven anders. Ja, vrijheid, vrij zijn, zelf kunnen kiezen.
Wat is dat toch vreselijk belangrijk en zo heel fijn dat we vrijheid hebben.

Aly Cnossen

Verzetsheld Anton de Kom

Anton de Kom is geboren in Paramaribo (1898) als de zoon van een slaaf.
Hij werd een Surinaamse verzetsstrijder die protesteerde tegen het racisme, de onrechtvaardigheid en de ongelijkheid in Suriname.
Hij kon als donkere man geen baan vinden en daarom vertrok hij naar Nederland.
Daar hield hij lezingen, gaf les en schreef over het kolonialisme.

In 1932 keerde hij terug naar Suriname. Maar daar werd hij al snel gezien als lastig, want hij zag hoe slecht het ervoor stond met de sociale situatie van de Surinamers.
De Kom voerde er actie tegen en werd daarop verbannen naar Nederland.
Daar schreef hij in 1934 het boek *'Wij slaven van Suriname'*, over de slavernij in Suriname tijdens de koloniale overheersing van Nederland.

In de Tweede Wereldoorlog heeft hij zich tegen de Duitse overheersing verzet, maar werd gevangengenomen.

Anton de Kom stierf in 1944 in een Duits concentratiekamp.
Voor zijn verzetsacties kreeg hij postuum in 1982 het Verzetsheldenkruis.

Lange tijd werd zijn verzet nergens genoemd.
Anton de Kom werd doodgezwegen. Maar daar is verandering in gekomen: hij kreeg op 22 juni 2020 een plek in de canon van de Nederlandse geschiedenis, die wordt gebruikt als leidraad binnen het geschiedenisonderwijs op de Nederlandse basisscholen.
Daarmee is er eindelijk echte aandacht voor het koloniaal verleden van Nederland.
Zijn boek is inmiddels vele malen herdrukt.
Er is een speciale schooleditie gemaakt.

Iftar in de Argo, anders dan anders

Midden in de ramadan op 11 maart organiseren de medewerkers van Jongerenwerk Combiwel in de Argo een iftar voor de buurt. Jongeren, kinderen en ouderen, allemaal met heel verschillende achtergronden, zijn uitgenodigd.

Een groot gezelschap van rond de vijftig mensen verzamelt zich om 18.00 uur met eigengemaakte gerechten in de Argo voor de iftar, de gezamenlijke maaltijd na zonsondergang (maghrib) tijdens de ramadan. Iedereen zet zich aan grote, lange, gedekte tafels en raakt met elkaar in gesprek.

Hoe richt je de vastentijd in?

Musa, een bekende verbinder, sleutelfiguur en actieve vrijwilliger in de buurt, heet iedereen welkom en leidt de iftar in. Hij vertelt dat hij acht jaar geleden moslim is geworden. Doordat hij docent was, kwam hij in het onderwijs veel islamitische jongeren tegen en raakte steeds meer geïnteresseerd in de islam. In de Diamantbuurt, waar hij woont, brengt hij mensen met

heel verschillende achtergronden samen. Hij organiseert straattafelmaaltijden, gaat in gesprek met iedereen en start projecten, zoals het samen schoonmaken van de buurt. Hij komt in de moskee, maar ook af en toe in de christelijke kerk. Dit jaar valt de vastenperiode voor moslims en katholieken op hetzelfde moment. Hoe doe je dat met de vastentijd? Hoe richt je die in? Kinderen hoeven in de islam niet verplicht te vasten, pas vanaf de puberteit tussen twaalf en vijftien jaar. De ramadan mag je gezondheid niet in gevaar brengen. Musa vraagt aan de kinderen en jongeren: 'Wie doet de hele periode mee met vasten?' Een flink aantal doet dat en zegt het vol te houden. Het is wel moeilijk. Musa vertelt dat hij pas is gaan vasten, toen hij met roken gestopt was. Toen kon hij het wel de hele periode volhouden.

Op de vraag hoeveel moslims er aan de tafels zitten, staat ongeveer de helft van de mensen op. Bij de vraag naar het aantal christenen zijn het er drie. De rest is waarschijnlijk niet officieel religieus. Op de vraag van Musa wat heel belangrijk is tijdens de vastenperiode, antwoordt een

jongen: 'Voor arme mensen zorgen en ze geld geven.'

Precies kijken

Musa vertelt hoe Marokkanen en Turken op verschillende manieren in de moskee bidden. Naar de moskee gaan tijdens ramadan is voor de mannen verplicht, voor de vrouwen niet. Hier vanavond voor de iftar doen we geen serie gebeden, we houden het bij de oproep tot gebed. Turken en Marokkanen hanteren een andere methode van het bepalen van het precieze tijdstip van het begin en einde van de ramadan, en dus de iftar: de Turken de wetenschappelijk astronomische, de Marokkanen de traditionele door precies te kijken naar de stand van de maan; hiervoor zijn er in de woestijn speciale waarnemingspunten. Musa vraagt of het een probleem is dat we gezamenlijk op hetzelfde tijdstip beginnen. Niemand vindt dat een punt. Via de geluidsinstallatie volgt de oproep tot gebed.

Iedereen is heel stil en aandachtig. Daarna serveren medewerkers en vrijwilligers van de Argo dadels en melk. Mohammed brak de vasten immers met een oneven aantal dadels en melk. In de loop van de maaltijd worden verschillende soorten brood, soep, allerlei gerechten uit verschillende keukens en sapjes geserveerd. Vanzelfsprekend zijn er ook verschillende toetjes.

Wat betekent ramadan voor je?

Aan tafel vertelt een vader dat het vasten vooral voor zijn zonen van negen en elf een probleem is; ze worden soms wat chagrijnig. De jongste is heel trots dat hij het al een week heeft volgehouden. Hun moeder heeft snoepjes onder een bed gevonden. Wat betekent ramadan, wat is het belangrijkste? De vader zegt: 'Kwetsbaarheid. Je ervaart wat het betekent om niets te kunnen drinken en eten, terwijl je daar normaal niet over nadenkt'. 'Iedereen is dan hetzelfde: de

koning van Marokko en wij, zoals we hier zitten; arm en rijk.' 'Denken jullie dan extra aan de mensen in Gaza, in Syrië?' 'Nee het is eerder omgekeerd: als het etenstijd is en je hebt eten, realiseer je je dat zij dat daar niet automatisch hebben.'

De ouders vinden het heel bijzonder om allemaal samen de maaltijd te gebruiken. Normaal doen ze dat alleen met oma. Ze zijn hier nog nooit geweest en komen graag terug. Hun zonen komen wel vaker bij de Argo. Zij doen mee aan verschillende activiteiten, zoals aan de interviews met mensen die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt. Ze vertellen erover en zijn zeer geïnteresseerd. Ook de ouders worden graag uitgenodigd voor de Vrijheidsmaaltijd.

Als klapstuk van de avond doet iedereen mee aan een digitale quiz over de Nederlandse en de islamitische cultuur. Er wordt fanatiek onderling overlegd over de goede antwoorden in spontaan ontstane teams. Als dat niet verbindend werkt!

Tot slot zingen we allemaal samen Lang zal hij leven voor Isam, want die is vandaag jarig.

Annel van Houts

***“Je ervaart wat het betekent om niets te kunnen drinken en eten, terwijl je daar normaal niet over nadenkt”.
‘Iedereen is dan hetzelfde: de koning van Marokko en wij, zoals we hier zitten; arm en rijk.’”***

Kindergroep van De Leertuin gaat steentjes poetsen

Struikelstenen poetsen in de Olympiabuurt op 10 maart 2025: bij de OBA (Stadionplein 8), aan de Laan der Hesperiden en op het Stadionpein 73.

De kinderen en hun ouders van de Kindergroep van De Leertuin zijn: Bilge Su Ozsan, Liyam Ben Chenna Serroukh, Anis Ben Chenna, Katja Dzoba, Sasha Teploukhova, Fedor Sokolov, Lenke Erdody Nagy, Bentalay Erdody nagy, Achintya Pathak, Elif Kilong, Tonya Tugaenko

**Begeleiding: Petra Beerling en Balduino Sierra Colmenares
Poetsgroep: Jelly Jager, Marjan Bakker en Jos Hesterman
Vertellers: Riet van Wees en Ar Nederhof**

Het is een prachtig zonnige dag als ik bij De Leertuin arriveer. Wat een welkom gebouw. Balduino vertelt over wat er aan deze dag is vooraf gegaan. Een middag praten en tekenen over oorlog en vrede. Want wat is oorlog eigenlijk? Voor kinderen is de Tweede Wereldoorlog heel ver weg. Dat moest concreter gemaakt worden, dichterbij gehaald. Maar bij de vraag: "wat is oorlog" gaan al snel de vingers omhoog. Ja, Oekraïne, daar wordt gevochten. Maar hoe is dat dan? Nou, weinig eten, altijd binnen zitten, want buiten vallen er bommen. Niet buitenspelen. En er gaan vaak ook mensen dood in de oorlog. Oei, dat klinkt naar. Maar als er géén oorlog is, hoe heet dat dan? Vrij zijn, vrede, vrijheid. Best moeilijke woorden allemaal, maar dan kan je echt wel buitenspelen. En gewoon naar school lopen.

Oorlog en vrede in Nederland

Lang geleden was er hier in Nederland ook oorlog. Ook in de buurt dus. Toen mochten de mensen ook vaak niet naar buiten. Of ze werden in de gevangenis gezet.

Ja, dat is bijna niet te geloven. De Tweede Wereldoorlog was van 1940 tot 1945, dus 80 jaar geleden. Dat was al heel lang voordat jullie geboren werden. Dit jaar vieren we dat er al 80 jaar géén oorlog is, dat er al 80 jaar vrede is.

Over oorlog en vrede en over de Tweede wereldoorlog hebben de kinderen tekeningen gemaakt. Enkele tekeningen vind je ook in dit boekje.

Het is goed om ons te herinneren dat er in de oorlog veel mensen dood zijn gegaan. Vandaag gaan we op stap, eerst een heel stuk lopen, naar de bibliotheek bij het Stadionplein. Daar worden we ontvangen door Riet, die ons allemaal hartelijk welkom heet, voor iedereen limonade inschenkt en vertelt wat we straks gaan doen: vlakbij de bibliotheek liggen bijzondere stenen in de stoep, kleine koperen steentjes. Ze zijn bijzonder, omdat er namen op staan. Namen van mensen die daar hebben gewoond. Maar ze zijn gevangen genomen, weggevoerd naar gevangenkampen. Deze steentjes helpen ons om aan deze mensen te blijven denken. We gaan ze weer mooi maken, want door regen en viezigheid kun je de namen niet meer zo goed lezen. Samen met drie mensen die elk jaar langs al die steentjes gaan om ze weer mooi te maken: Marjan, Jelly en Jos. We gaan ze helpen poetsen.

Koperpoets, tandenborstels en oude doeken

Daar lopen we naar de eerste groep stenen voor het huis op nummer 8. Ar vertelt het verhaal over de bewoners: hier woonden Fritz en Henny die met hun

dochter Sibylle in 1938 naar Amsterdam kwamen. Henny's zusje Franziska kwam er ook wonen en later haar moeder Felicia ook. Ze waren allemaal Joods en uit Duitsland weggevlucht voor Hitler. Helaas waren ze hier ook niet veilig. Want Hitler wilde alle Joden gevangenzetten, ook die in Nederland woonden. Op de stenen kun je lezen wat er met hen is gebeurd: ze werden verraden door een buurtgenoot en weggevoerd naar concentratiekampen. Henny's moeder, haar zusje en ook haar man Fritz naar Auschwitz, waar ze alle drie gedood werden. Henny en haar dochter Sibylle werden van kamp naar kamp gestuurd. Overal moesten ze hard werken.

Toch hebben zij de oorlog overleefd. Toen ze na een paar jaar weer in Amsterdam terug waren hebben ze hun verrader aangegeven. Hij moest voor de rechter komen. We weten niet of hij straf heeft gekregen. Henny en Sibylle zijn hier niet lang meer gebleven; ze zijn verhuisd naar Brazilië.

Dan is het tijd om aan het werk te gaan. Op onze knieën gaan we poetsen. Jos, Marjan en Jelly doen het voor, de kinderen gaan aan de slag met tandenborstels, busjes Brasso-koperpoets en poetsdoeken. Dat is best hard werken, maar... wat wordt het weer mooi, de namen zijn weer leesbaar. Er staat precies op wat Ar net heeft verteld. Iedereen kan het nu weer goed zien.

We krijgen de smaak te pakken en lopen naar een andere groep stenen, op het Stadionplein 73. Intussen is al een paar kinderen met hun ouders naar huis vertrokken. Toch gaan we weer hard aan het werk. Ar vertelt over het verhaal van Willy en Jeanette Abas en hun kinderen Alfred en Rudolf. Zij werden opgepakt en zijn naar kamp Sobibor gebracht en daar gedood.

Al borstelend en poetsend worden ook deze namen weer zichtbaar. Als de steentjes blinken is het poetswerk klaar. Tijd om de busjes koperpoets, tandenborstels en poetsdoeken te verzamelen. Tevreden lopen we samen met de poetsgroep terug naar de bibliotheek waar onze tocht begon. Het begint een beetje kouder te worden. Het is al best laat. Tijd om afscheid van elkaar te nemen. Wat een mooie en interessante middag was dit.

Aly Cnossen

Holocaustherdenking in het Wertheimpark

Geluiden van halsbandparkieten verbreken de stilte. Zij scheuren door de stralend blauwe lucht. Het is zonnig. De bomen in het Wertheimpark zijn nog kaal. De halsbandparkieten jagen elkaar weg van de hoge, brede takken en spelen een soort spel met elkaar in de lucht tussen de takken. Zij zijn aan het fluiten, alsof ze met elkaar praten.

Er zijn veel mensen gekomen voor de Holocaustherdenking 2025. Veel ouderen hebben plaatsgenomen op stoelen. Kleinkinderen zitten bij hun oma's op schoot. Er zijn veel medewerkers die de veiligheid van de aanwezigen in de gaten houden. Overal liggen prachtige bloemstukken, die later na de toespraken, muziek en zang op en bij het monument zullen worden geplaatst. Er is een zigeunerorkest aan het spelen.

Het koesteren van kinderen krijgt veel nadruk tijdens de herdenking. Kinderen van de Joodse basisschool Rosj Pina leveren een grote bijdrage. Zij lezen de teksten die zij zelf hebben geschreven. Zij hebben het druk met het neerleggen van bloemen

en kransen. Burgemeester Femke Halsema is een van de sprekers en minister-president Dick Schoof is naar Amsterdam gekomen om de vele slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog te gedenken. Het is precies tachtig jaar geleden dat concentratiekamp Auschwitz werd bevrijd.

Het troost mij hierbij aanwezig te zijn. Vorig jaar was de sfeer grimmig en had de politie de handen vol om de orde te bewaren. De geluiden, die ik om me heen hoor, de teksten over Herdenken en Herinneren kunnen we zonder spanning voelen – de muziek raakt ons – we zien de verhalen voor ons; de beelden van vertrekkende Joden met koffers naar de tramhalte.

De halsbandparkieten gaan door met hun vrolijke gefluit tijdens de stilte. Hun kleurige veren bewegen langs het blauw van de lucht. Er vaart een politieboot door het zijkanaal van de Amstel. Zij hoeven niet tot actie over te gaan. De herdenking verloopt rustig en vredig. Veel mannen en jongens dragen keppeltjes. De Joodse gemeenschap van onze stad presenteert zich hier zonder

angst en vrees voor discriminatie. Ik voel me weer thuis in mijn stad en de geluiden van de halsbandparkieten klinken nog na in mijn oren. Zo vrij als een vogel...

Riet van Wees

Lijst van alle geïnterviewden, gastdocenten, vertellers

2016

(Vader van) Dorien Jacobs en Julia, Anatoly Bestaev (Rusland/Georgie), Lied Groeneveld, Arouf en Samim (Afghanistan), Aïda Olujic, Tesgay Kembihatu en Ma-areg Asgedon, Ghada Alhasawy, Senad Alic

2017

Aya Zian (14 jaar), Dennis Koeman, José Mollura, Mohammed Rahou, Ahmet Cosar, Julie van Zweden, Daniël Gellvoet, Niek Scholten, Joke Jongejan met groep kinderen, Bep van Oostrom (Odensehuis) en Eric Groot Kormelink – Onbeperkt Zuid, Houria Idrissi

2018

An Huitzing, Annie Licht (1927), Ben Okker, Dhr. B. Zijp (ca. 1924), Céline Hasselaar (1930), Channah Nihom (1947), Emy Roël (1933), Harry Brockus (1952), Hans (Hannah) Dresden (1940), Jan Schaaken, Roel Schoonveld (1950), Rob Zillesen (ca. 1938), Sebastiaan Capel, Tineke Koning

2019

Edu Dumasy en Gert-Jan Wijnands, Coen Tasman, Jan Gaasterland, Hilke Krohn (1944), Mevr. Hubcher (1944), Femke Halsema, Annel van Houts, Pauline Buurma, Nick Teunissen en Ismir, Lolita How A Kee, Janny Vlaanderen, Joke de Jonge, Dhr. M. Ibrahim, Majd Alhasan, Mohammed (11 jaar)

2020

Riet van Wees, Paul Heerink, Frans Schouwenaar, Christine de Pee, Mevr. Bacskó, Elly Vleeschhouwer, Toos Lusink-Masseling (1938), Corrie Augustijn, Burchard Pennink (1936), Chantal, Suissa Runne (39 jaar), Younes Bchiri, Khadija, Nizar, Ronald Vellinga, wijkagent, Muhammed Mushtaq Khan, Ton van Schaick

2021

Ellen Melchers-van Drujten, Janny Möller (1935), Myriam Mater (1936), Lia Cobelens (1927), Linda Corlu en Mohamed (12), Carla de Groot, Jurryt van de Vooren, Rick, Alina en Bart, sporters bij de Invictus Games, Fouad Arrof, Nanja van Rijsse (workshopleider), Sandra Gilkes en Visnja Brkljacic, Redouan Daafi, Simone Walvisch

2022

An Huitzing, Franklin Sternberg, Marion Algra, Anne-Ruth Wertheim, Hetty van Rood Speijer, Ruud Blankendaal, Joke de Jonge,

2023

Bep Freibus (93), Mansorom, dichter, Jacqueline van Maarsen (1929), Bert Looman, Ab Schuster (1937)

2024

Max Pickkers, Lia la Grand (97), Yvonne Persijn, Barend Griekspoor (1930)

2025

Dhr. Rous, Esther Barendse, Ingrid van Delft, Paul Hofman, Musa, Stagiaires Miray en Leila,

Wie leverden een bijdrage in de ondersteuning bij de totstandkoming van de tien boekjes

Imane Bachiri (Combiwel), Marjan Bakker (poetsgroep), Petra Beerling (Combiwel), Mieke van de Berg (redactie), Lex Berkhout, Marion Blocq-Zanten (docent), Naomi Bon (Foto's), Theatergroep Canopy, Fa Chang Chain (docent), Aly Cnossen (schrijfgroep), Linda Corlu-Kuipers (Cordaan OK), Pelin Deveci, Annelies Erringa (schrijfgroep), Florence (redactie), Stans Friele (Willem de Zwijgerkerk), Jos Hesterman (poetsgroep), Paul Heerink (4 en 5 mei Comité), Caluke van Hoften (schrijfgroep), Vanessa Hogendorp (Combiwel), Marleen Hoogkamp (Zoomlab), Annel van Houts (schrijfgroep), Jelly Jager (poetsgroep), Joke Jongejan (Dialoog in Actie), Rudi Jonker (vormgeving), Linda van de Kamp (Willem de Zwijgerkerk), Tineke Koning (schrijfgroep), Henriëtte Kruijt (Combiwel), Misja van Lanen (foto's), Mira Yen Layla, Ar Nederhof (Stadsdorp Olympia), Hanneke Nederhof (foto's), Marleen Oostenbrink (Combiwel), Christine du Pee (In mijn Buurt), Niek Peereboom (docent), Alvy Rakmin (Combiwel), Oscar Ramspek (podcasts), Annelies Rigter (foto's), Mirjam Simons (Willem de Zwijgerkerk), Balduino Sierra Colmenares (Combiwel), Frans Schouwenaar (Willem de Zwijgerkerk), Denise Schreuder (redactie), Thomas Schuurman (docent), Inge Spreen (Combiwel), Jurryt van Vooren (Olympisch Stadion), Nora de Vries (Combiwel), André Weel (Mediacollege), Riet van Wees (schrijfgroep), Huub Zeeman (Zoomlab), Aya Zian (schrijfgroep).

Met dank aan

Buurtbewoners, kinderen, tieners, ouders, verhalenvertellers. Combiwel Buurtwerk, Jongerenwerk en Kinderwerk, Cordaan Olympisch Kwartier, stuurgroep Olympisch Kwartier, diaconie Willem de Zwijgerkerk, Schrijfgroep, Stadsdorp Olympia, Mediacollege Amsterdam, woningcorporatie Eigen Haard, Huis van de Wijk Olympus en bestuurscommissie Zuid.

Met enige trots bieden we dit boekje aan ieder die geïnteresseerd is in dit project aan. We hopen dat iedereen geboeid zal raken door al deze verhalen.

Werkgroep Herdenken en Herinneren in de Stadionbuurt:

Riet van Wees

Aly Cnossen

Annel van Houts

Ar Nederhof

Marleen Oostenbrink

Vanessa Hogendorp

Petra Beerling

Stans Friele

Colofon

Foto's zijn gemaakt door Aly Cnossen, Annel van Houts, Vanessa Hogendorp, Marleen Oostenbrink, Balduino Sierra.

Eindredactie: Kamer 115

Drukwerkbegeleiding: Ar Nederhof

Vormgeving en druk: Stagiair Asmar Helvrich van het Mediacollege Amsterdam o.l.v. André Weel.

© Stadsdorp Olympia, 2025

